

Hvorfor landboreformer – for 200 år siden og i dag?

- grundstrukturene i vore dages landskab er det *afledte* resultat af landboreformerne for 200 år siden
- når vi i dag vil noget andet med landskabet, er det derfor oplagt at forestille sig nye reformer – måske som en form for tilbagevenden til fællesskabstidens mosaiklandskaber med uklare gradienter i stedet for skarpe grænser og med gennemgående multifunktionalitet og kollektiv beslutningskraft
- men reformerne for 200 år siden angik ikke PRIMÆRT landskabet men mennesker og deres livsbetingelser
- i datidens reformproces var teknologi, social organisering og mentalitet er uløseligt men til dels uforudsigeligt forbundet
- reformerne var svaret på den kolossale udfordring, at et stærkt underproduktivt landbrugserhverv skulle mætte stadig flere munde
- de tog udgangspunkt i to grundlæggende principper: 1) frisættelsen af økonomisk egen nytte; 2) fastholdelsen af en socialt ansvarlig luthersk kaldstanke
- tilsammen lagde de grunden for en sand arbejdsomhedsrevolution
- og projektet lykkedes: produktionens steg, børnedødeligheden faldt, dansk landbrug var i en lang periode verdens mest effektive og Danmark blev et rigtig, rigtig rigt samfund
- men hvad så i dag: hvis landboreformer er svaret, hvad var så spørgsmålet?

- der er selvfølgelig oplagte problemer med eksempelvis økologisk monotonisering og pesticidbelastning af grundvandet
- men der er akkurat som for 200 år siden større ting i spil, som vil komme til at påvirke landskabsudviklingen grundlæggende: klimaet, væksten og globaliseringen
- **vi er tvunget til at tænke klima ind i ALT, hvad vi foretager os** (skal vi f. eks. indstille landskabet til at producere CO₂-neutral energi, opføre langt flere vindmøller og reducere transportbelastningen ved at stimle sammen i byerne?)
- **fortsat økonomisk vækst er en umulighed**
arbejdsomhedsrevolutionen er i dag drevet for vidt: det er i dag ikke ydre ressourcer eller teknologi men den menneskelige organisme, som sætter grænsen for produktionsoptimering (skal landskabet så i stedet udnyttes lavproduktivt men langt mere arbejdsintensivt end i dag?)
- **landskabet er transnationalt** (skal vores fødevareproduktion bringes i balance med landskabets egne ressourcer eller skal vi stadig (i en verden med et eksponentielt stigende folketal) blive ved med at leve energi- og ernæringsmæssigt på klos?)
- det er spørgsmål som disse, vi er tvunget til at søge svar på
- når vi gør det, må vi hver gang OGSÅ spørge: og hvilken betydning får det så for landskabet?
- og så må vi grundigt overveje, om det var det, vi ville!